

Pričujočo številko smo načrtovali kot posvetilo preminulemu profesorju Stevanu Dedijerju, izjemni osebnosti svetovne znanosti in prijatelju mariborskega IZUM-a. Zato bi to morala biti tematska številka o pomenu in razsežnostih obveščenosti (angl. intelligence). To nam je uspelo le deloma.

Zakaj ob že tako ali tako presplošnih in zato premalo jasnih pojmi, kot sta informacija in znanje, uvajati še pojem obveščenost, ki je tudi izredno splošen in razen tega še neprijetno obarvan z vohunstvom? Odgovor lahko poiščemo v izhodiščih SCIP (Society of Competitive Intelligence Profession) ali GBDA (Global Business Development Alliance), ki štejeta Dedijerja med svoje utemeljitelje in obravnavata obveščevalno dejavnost kot najbolj razširjeno in eksistenčno pomembno človekovo opravilo. Obveščenost je prvi pogoj sleherne gospodarske aktivnosti in je z njo neločljivo povezana. Dokler je bilo informacij malo, je bilo iskanje preveč izstopajoče in bolj spodobno je bilo obveščevalno dejavnost nekako skriti. Danes, ko je informacij v izobilju, je osnovno vprašanje, kako jih presejati in ni razloga, da se o tem ne bi odkrito pogovarjali. Konec koncev gre za neobhodno in zelo drago aktivnost, ki terja posebno visoko usposobljenost. Dedijer je bil prvi, ki je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja zasnoval visokošolski študij obveščevalne dejavnosti na ugledni Univerzi Lund. Hitro je postalo jasno, da gre dejansko za informacijsko znanost, ki združuje spoznanja in izkušnje mnogih strok, med njimi tudi knjižničarstva. In to je pravi razlog, zakaj odpiramo takšno temo v Organizaciji znanja: gospodarstvenike želimo prepričati, da brez informacijske podpore nimajo izgledov za ekonomsko uspešnost; informacijske strokovnjake (tudi knjižničarje) pa napeljati k temeljitejšemu razmisleku o gospodarskem pomenu njihove dejavnosti.

Dedijerjevo nagovarjanje slovenskih knjižničarjev, da so odločilni obveščevalci, od katerih je odvisen uspeh nacionalnega razvojnega projekta, je leta 1997 zvenelo precej nenavadno. Odtlej vneto razpravljamo o prehodu v informacijsko družbo ali družbo znanja, ki se opira na bistveno višjo stopnjo obveščenosti. Cilj velikih tehničnih inovacij v knjižnicah, ki se približujejo skupnemu imenovalcu digitalne knjižnice, je omogočiti aktivno obveščevalno vlogo knjižnic. Ni strahu, da ne bi sčasoma vsi dojeli, da knjižnice v osnovi ne služijo kratkočasenju, ampak preživetju. Ali, če na Dedijerjev način to ugotovitev parafraziramo: Preživeli bodo tisti, ki jih obveščajo dobre knjižnice!

Dedijer je od knjižničarjev in informatikov na konferenci COBISS 1997 pričakoval približno isto, kar je davno prej kot imperativ postavil pred znanost v celoti in o čemer je njegov kolega Andrew Jemison v spominskem zborniku (A. Annerstedt in A. Jamison (ur.): From Research Policy to Social Intelligence. Essay for Stevan Dedijer. London: MacMillan, 1988, 69) zapisal: "Stevan je med prvimi spregovoril o 'politizaciji znanosti' v poznih šestdesetih. S svoje privilegirane točke v Lundu, kjer so mu pravkar odobrili program raziskovalne politike, se je Dedijer, kot stari levičarski odpadnik, spustil v tvegano zvezo z novo generacijo kritikov znanosti in družbe. Zavestno je presegel svoj poprejšnji diskurz ožje definirane znanstvene politike in se približal širšemu socialnemu diskurzu politike znanosti. Jasno je, da tega ni naredil zaradi Lunda ali Švedske, ampak je imel pred očmi univerzalni pojav... bil je pionir mednarodnega akademskega odziva na te spremembe. Pod Stevanovim vplivom smo se teh vprašanj lotili prej kot kdor koli drug. Kot tolikokrat poprej je bil Stevan Dedijer daleč pred svojim časom."

Franci Pivec